

DE RIJKDOM EN DIVERSITEIT VAN COÖPERATIEF ONDERNEMEN

Coopkracht, Cera en Febecoop organiseerden eind november de 'Dag van de Coöperatie' in Antwerpen. Het thema van dit netwerk- en kennisevent voor coöperatief Vlaanderen was 'Coöperaties, zuurstof voor een betere economie en samenleving'. Coöperaties timmeren mee aan een andere economie en bieden antwoorden op grote maatschappelijke uitdagingen.

In een panelgesprek deelden vertegenwoordigers van enkele coöperatieve initiatieven hun ervaringen rond lokale voedselstrategieën.

COÖPERATIES

Jan Van Bavel

Trees Vandenbulcke, adviseur Coöperatief Ondernemen bij Cera (een coöperatie met zo'n 400.000 leden, die al 125 jaar bestaat) en Peter Bosmans, directeur van Febecoop Adviesbureau, gaven een introductie over coöperatief ondernemen. "Alles start met een idee, een gemeenschappelijke behoefte", vertelt Trees. "Om het idee mogelijk te maken, heb je geëngageerde mensen en middelen nodig. Sta voldoende stil bij jullie gezamenlijke doel en ieders belangen. Vervolgens werk je een businessplan uit. Aan het einde van het traject krijgt de coöperatie vorm in statuten. Het grote verschil met een klassieke onderneming is dat de aandeelhouders van een coöperatie in de eerste plaats geïnteresseerd zijn in de activiteit van het bedrijf. Ze zijn tegelijk gebruiker en eigenaar, en zitten zo samen aan het stuur van de onderneming." Coöperaties zijn ondernemingen die de gemeenschappelijke behoefte(n) van hun leden/vennoten/coöperanten vervullen door dienstverlening aan die leden. Er zijn vier grote types van coöperaties: werkerscoöperaties (waarbij ondernemers alles samen doen), ondernemingencoöperaties (waarbij men samenwerkt voor één of meerdere aspecten van de bedrijfsvoering, denk aan producentencoöperaties zoals Milcobel en de veilingen), burger- en consumentencoöperaties (zoals buurt- en dorpscoöperaties) en multistakeholdercoöperaties (waarbij meerdere groepen van stakeholders zich verenigen in één onderneming).

Slimme keuzes in coöperatieve cohousing

Aan inspiratie was er op deze 'Dag van de Coöperatie' geen gebrek, met onder meer tien workshops met boeiende verhalen uit de praktijk. Wie aan cohousing (samenhuizen) begint, focust vaak op de zoektocht naar een geschikte locatie. Toch denk je het best vóór de aan-

koop al na over de juridische (rechts)vorm en laat je je liefst goed omringen door stedenbouwkundige architecten. Verder is het nuttig om eventueel een haalbaarheidsstudie te laten uitvoeren. Philippe Thion, lector Ondernemingsrecht aan de Hogeschool Gent, waarschuwt voor problemen die kunnen opduiken bij cohousingprojecten in agrarisch gebied. Heel wat mensen kopen een vierkantshoeve en stellen pas nadien vast dat ze er geen cohousingprojecten in mogen ontwikkelen.

Lokale voedselstrategieën

Naast de bekende, grote coöperaties zijn er heel wat nieuwe initiatieven. Gedeelde gronden, CSA's, zelfplukboerderijen, stadslandbouwinitiatieven, voedselteams, (coöperatieve) markten ... De toekomst van onze voedselvoorziening is lokaal, maar de uitdagingen zijn groot. Hoe zorg je voor distributie, toegang tot grond, ondernemerschap en bekendheid van de diverse initiatieven? Een coöperatie kan de producent en de consument dicht bij elkaar brengen, samenwerking tussen initiatieven bevorderen, de distributie bundelen en goede lokale producten tegen betaalbare prijzen aanbieden. Tijdens deze sessie deelden vertegenwoordigers van enkele coöperatieve initiatieven hun ervaringen. Pascale Zoetaert presenteerde Beescoop (Brusselse ecologische, economische en sociale coöperatie), een coöperatieve supermarkt die haar coöperanten meer dan 1200 lokale, goede en betaalbare producten aanbiedt, in ruil voor 3 uur per maand hulp in de supermarkt. "Na de start van onze coöperatie in 2016 steeg het aantal coöperanten explosief tot 1720 vandaag. Als je coöperant wordt, word je werker én klant en word je betrokken bij alle strategische beslissingen. We willen een alternatief zijn voor de grootdistributie en pleiten voor lokale, duurzame en toegankelijke voeding, waarbij we ook aan de producent de juiste prijs willen betalen. Waar mogelijk werken we samen met boeren uit de regio. Volgend jaar willen we ook workshops 'Zelf koken met groenten' organiseren."

Reinout Keymolen is mede-oprichter van de coöperatieve hoeve 'Daarom Wel!' in Herzele. Die gaat uit van een ideaal dat boerderijen opnieuw van iedereen zijn en dat de gemeenschap zich opnieuw lokaler en zelfvoorzienender organiseert in een sfeer van deeleconomie. De boerderij telt intussen 40 coöperanten en is op zoek naar een bio-boer. Het doel is om aandeelhouders-vrijwilligers te verzamelen, die in onverdeelde eigenaar worden.

Een coöperatieve cultuur gaat hand in hand met coöperatief ondernemen.

Annelies Beyens is aanspreekpunt voor gronden en lokale besturen van De Landgenoten, een coöperatieve vennootschap met sociaal oogmerk, die werk maakt van betaalbare en duurzame toegang tot landbouwgrond voor bioboeren. "Via aandelen en giften van burgers willen we gronden kopen en die tegen een bepaalde vergoeding in gebruik geven aan bioboeren, die er dan hun hele carrière toegang tot hebben. Zo kunnen gronden bestemd blijven voor biolandbouw", aldus Annelies. Na bijna 4 jaar haalde De Landgenoten 1 miljoen kapitaal op, via haar iets meer dan 1000 aandeelhouders en schenkers. Daarmee werd onder meer 14 ha aangekocht voor 6 bioboerderijen.

Alexander Claeys richtte in 1982 met drie vrienden de coöperatieve kaasmakerij Het Hinkelspel op, die intussen winkels heeft in Sleidinge en Gent. De meeste werknemers zijn er ook coöperant. Zij beslissen samen hoe het bedrijf 'reilt en zeilt' en voelen zich gesteund door de 'stille' vennoten, de aandeelhouders die niet in het bedrijf werken. De cvba telt nu een tachtigtal coöperanten. Via het coöperatieve initiatief Lousberg Markt verkopen ze dankzij een samenwerking tussen vier lokale, coöperatieve bedrijfjes biodynamische groenten en fruit, brood en kaas in een overdekte markt in Gent. "Het is belangrijk dat zaken lokaal ontstaan en lokaal blijven", gaf hij nog mee.

INFORMATIE – www.cooperatiefvlaanderen.be, www.cera.be/nl/MaatschappelijkeProjecten/CooperatiefOndernemen

Coöperaties in cijfers

Cera, in het kader van haar dienstverlening Coöperatief Ondernemen, en Febecoop maakten onlangs via hun *Belgian Cooperative Monitor* de geactualiseerde cijfers (2005-2015) rond coöperaties bekend. Een greep daaruit.

- > Er zijn 25.405 coöperatieve vennootschappen in België. Een aantal dat stabiliseert.
- > Ze zijn actief in diverse sectoren (land- en tuinbouw, industrie, dienstverlening).
- > Ze zijn samen goed voor 5,5% van het bruto binnenlands product.
- > Hun samengetelde balanstotaal (161 miljard euro in 2015) vertegenwoordigt circa 6,5% van alle Belgische bedrijven.
- > 4728 coöperatieve vennootschappen zijn werkgevers. Daarvan zijn er 112 met meer dan 100 werknemers en 10 met meer dan 1000 werknemers.
- > De meer dan 600 erkende coöperaties telden meer dan 7000 werknemers in 2015 (een stijging met 70% sinds 2005).